

O R D E D E R V E R D R A A G Z A M E N

Gevestigd te 's Gravenhage

Kon. goedgek. 22 febr. 1958

ODV-GROEP HILVERSUM

Secret.: Heuvellaan 11 Hilversum. Tel. 02950 - 10481

Opm.: Een x in de kantlijn duidt op een vraag, een - op een antwoord.

Hilversum 2 september 1963

D E W A R E B E T E K E N I S V A N H E T K R U I S .

Na de pauze, i.v.m. dit onderwerp:

E E N P A A R A T T A Q U E S O P O N Z E T I J D .

Goedenavond vrienden.

Wij willen dan spreken over de ware betekenis van het kruis. U moet wel begrijpen, we zijn niet alwetend en we zijn niet onfeilbaar, maar zo'n onderwerp, daar hebben we toch heus wel wat aandacht aan besteed en wat dus wordt gezegd is ook werkelijk wel verantwoord.

Wanneer we het kruis in deze dagen bezien, dan is dat een zuiver christelijk symbool geworden. We denken daarbij onmiddellijk aan Jezus en in een andere vorm zien we het als de lasten des levens. Een mens moet zijn kruis dragen.

Er zijn mensen die denken dat het kruis eigenlijk pas stamt uit de tijd van het christendom. Dat is natuurlijk onjuist, wat u alleen al kunt zien wanneer u zich bezig houdt met de vroeg-germaanse, vroeg-noorse, maar ook met de vroeg-indische ornamentiek. Daar vindt u n.l. ook het kruis in, zowel het gelijkarmige als het ongelijkarmige. U zult verder ook ontdekken dat het kruis in vele varianten en vormen een grote rol heeft gespeeld in de oude magie en in de oude esoterie.

Om u een voorbeeld te geven hoef ik alleen maar te grijpen naar de beschrijving van het paradijs in Genesis. Daar wordt door twee stromen, let wel, het paradijs doorkruist. En de oorspronkelijke versie is niet, zoals later, iets van Euphraat en Tigris, nee dat is werkelijk een kwestie van twee stromen die elkaar kruisen, zodat het hele geval er uitziet als een vierkant dat in driehoeken is verdeeld.

Waarom het kruis? Dan moeten we eerst teruggaan naar de allereerste oude opvattingen. Het kruis staat n.l. niet zoals de mens denkt voor een vast teken. Het is eerder de verdeling van de wereld in verschillende vakken. Er zijn volgens de oude mens, de oude denker, twee stromingen van leven. De ééne is de verticale, het is de latere levensboom, die we terugvinden bij de joodse kabalistische leerstellingen. Maar daarnaast is het horizontale vlak. Er is het vlak van mogelijkheden.

Je zou het kunnen noemen; De Openbaring God's, zoals die voor de mens kenbaar is. Deze horizontale lijn is oorspronkelijk die van de kleine goden. De grote lijn is die van de Alscheppende Kracht, die dus eigenlijk niet kenbaar en niet geopenbaard is.

En zo begint de mens al zeer vroeg met dat kruis te werken.

Hij zegt b.v.: ik trek een cirkel, die cirkel is het Heelal. In het Heelal is de directe Goddelijke werking en is de Openbaring, maar de waarden zijn onderling verwisselbaar. Het gelijkarmige kruis in de cirkel, zoals we dat vinden in de Indische ornamentiek, maar in deze dagen ook nog b.v. in Saksen en in het Baskenland. En wanneer we naar vroeg Amerika zien, dan blijkt zelfs, dat daar de Toltekse en Azteekse beschavingen dit symbool eveneens hanteerden. Waarom heeft men dan later de betekenis van het kruis steeds gewijzigd? In het begin was het kosmisch, het was een aanduiding van de wereld, waarin men leefde. De mens staat in het middelpunt en naar alle kanten gaat de weg verder, de weg van de geopenbaarde wereld van het beleven. Maar ook de geheimzinnige weg van Goden en demonen, waarmee je eigenlijk geen weg weet: de niet-geopenbaarde Goddelijke kracht, de wetten, waardoor je wordt geleefd. En zolang als de mens zich daar als middelpunt stelt, is het goed, dan kan dit kruis zonder meer gehanteerd worden. Maar al heel gauw gaat de mens zichzelf daarmee identificeren en wij zien dan de gewijzigde kruisen komen als b.v. het ankerkruis of sleutelkruis, dat we in Egypte treffen. Hier is de mens een wezen, dat ergens oneindig is, de doodsmagie, die we uit het Dodeboek leren kennen, toont wel degelijk aan, dat de mens ergens oneindig kan zijn. Die oneindigheid ligt boven hem. Zijn eigen wereld ligt als een horizontaal vlak, waarop hij zich beweegt, onder hem en is de oerkracht, waaruit hij stamt. Op deze manier probeert hij zichzelf duidelijk te maken, wat het kruis eigenlijk betekent, wat hijzelf betekent. Nu moet ik even een kleine zijsprong maken. U weet waarschijnlijk, dat de gedachte van de Gnosis van de gnostici eigenlijk hoofdzakelijk in Egypte ontstaan is. Er waren daar n.l. mensen, die stelden, dat alle godsdiensten een waarde hadden en dat ze en dat ze alle een groot deel van de waarheid hadden. Men hoorde dat op vele andere manieren ook verkonden, maar dit is de basis van de Gnosis. En deze vroege Gnostici, als ik ze zo mag noemen ten minste (zelf noemden ze zich zo niet) gingen uit van de magie. U begrijpt, in de oude wereld was het de bovennatuurlijke beheersing, die een grote rol speelde. En zij zijn begonnen met het hanteren van het kruis. Zij zijn er mee begonnen, dat kruis in vele vormen en stellingen te gebruiken als symbool. Ja, wanneer we teruggaan naar het religieuze schrift, zoals het stiletschrift van de Feniciërs, maar vooral van de Babyloniërs, dan vinden we daarin ook tekens, die kennelijk een kruis zijn, ook al zijn ze door het gebruik van een stilet, dat aan één kant iets breder is, in onze ogen slechts twee elkaar kruisende spijkertjes (vandaar het spijkerschrift), maar het was een kruis, maar er mee werd uitgebeeld. Deze Gnostici zijn het begin geweest van een overlevering, die vandaag nog bestaat. Zij hebben niet gezegd: het kruis is Jezus of het kruis is het teken der verlossing, maar ze zeggen nog steeds: het kruis is het teken van de Kosmos. En dat die overlevering ergens doorklinkt, dat vinden we altijd weer b.v. in de rijksappel. Een rijksappel, daar vinden we een kruis op, niet omdat Christus de wereld regeert, denkt U dat niet, maar omdat de Kosmos in de wereld tot uitdrukking komt. We vinden het kruis in de bol in vele verschillende groeperingen. We mogen dus niet, dat wil ik uitdrukkelijk stellen, uitgaan van het standpunt, dat het kruis zijn ware betekenis alleen aan het Christendom ontleent. We gaan nu eens kijken naar punt 2: het kruis is het

symbool der verlossing. Dat is in het Christendom zo, omdat Jezus aan het kruis is gestorven. Maar hoe komt het dan, dat het zelfde kruis als symbool van verlossing bestaat bij de Inke's en bij verschillende aan hen onderhorige stammen? Hoe kunnen we verklaren, dat het kruis als een verlossingsteken of als een teken van hemelse machten oock voorkomt b.v. in Ka Tai in het latere China? En hier is geen Christendom geweest, dat die verlossingsgedachte heeft gebracht. Wanneer we nu uitgaan van die vroege gedachte, die ik U zoeven het geschetst, dan komen we tot de conclusie, dat de wereld bestaat uit tegengestelden, tegendelen. En die tegendelen zijn niet volkomen aan elkaar gelijk. Ze hebben wel gelijke waarden, maar ze zijn anders gericht. Elk wordt voorgesteld als een lijn, die rijkt van oneindigheid tot oneindigheid. Maar hoe kun je de oneindigheid afmeten, wanneer je maar één afmeting kent? Hoe kan een mens God en de Kosmos kennen, wanneer hij alleen maar zijn eigen wereld kan beseffen? Hoe kan een innerlijke bewustwording plaatsvinden, wanneer je alleen de innerlijke weg kent van je oorsprong tot je einde, maar niet de openbaring van het Goddelijke, zoals Hij zich openbaart aan de mens? Kijk, daar hebben we het antwoord eigenlijk al. Het gaat hier om de verlossing van de mens, die ontstaat, wanneer hij zichzelf en zijn eigen wezen in harmonie weet te brengen met het andere leven, met andere wezens op een zodanige wijze, dat het begrip van God en Kosmos, daardoor afgerond, meer volledig worat. En wanneer je dan het lange kruis ziet, dat we zelfs bij de Druïden terugvinden, dan ga je je afvragen, wat de bedoeling daarvan is. We mogen niet vergeten, dat ook dit kruis een verlossingsteken was, want in het onbekende, je zoudt kunnen zeggen de Oerkracht of de Oerwereld wortelt de mens. Dit deel is voor hem niet kenbaar, maar het is de grondslag van zijn wezen en daarboven krijgen we dan weer het gelijkarmige kruis, dat de beleefbare, de kenbare waarden inhoudt. Nu zult U zeggen: als zij het dan als verlossing beschouwen, is het dan wel helemaal zuiver, want we horen oock van een T- of Tao-kruis. Wat is daar dan de betekenis van? Dat is de mens, die denkt, dat hij het hoogste bereikt heeft, dat mens-zijn, het hoogste is, wat hij bereiken kan. Hi ziet niet de verdere geestelijke bewustwording, voor hem loopt de gehele groei uit in het mens-zijn, dan gebruikt hij het Tao-kruis. Maar wanneer de mens zegt: ik kan verder gaan dan het menselijke, dan ineens komt er een ogenblik dat hij vanuit zichzelf het geheel beseffen kan. Dan is het niet alleen maar het mens-zijn, dat openbaring is, maar het is het mens-zijn in al zijn aspecten, dat tot middel wordt voor de erkenning van het Hoogste. Op het ogenblik, dat dat het geval is, verlost de mens zich uit zijn beperkte wereld. Misschien hebben de Christenen dit eens geweten. We kunnen in ieder geval nagaan, dat er b.v. in Noord Afrika verschillende kerkvaders zijn geweest, later als kettters meestal verbannen, die soortgelijke stellingen hebben gehuldigd en die zeiden: Jezus werd gekruisigd en dat hij de kruisdood verkoos, was niet, opdat het kruis zijn symbool zou worden, maar omdat hij het symbool was van het kruis. Hij was de harmonie tussen God en mensheid, het begrip van diepste duister en hoogste licht, geuit in een menselijke vorm. Daarom was Jezus het kruis en zo hij sterven moest, kon dit slechts, door zijn wezen te doen versmelten met het kruis, want slechts daardoor kon zijn opstanding zin verkrijgen. Er is een man, hij

heet Anum Balvis, die op grond hiervan zelfs een heel betoog opzet, dat inhoudt, dat Jezus eigenlijk geen werkelijk mens was. Hij was de Mens en daarnaast was hij het symbool. Wat wij eren, dat is niet de mens Jezus, maar het symbool Jezus, dat ons onze oneindigheid kenbaar maakt in onszelf. Een eigenaardige formulering misschien, maar in die dagen wisten ze ook al ingewikkeld te praten. Nu komen we echter bij het kruis in een heel andere vorm: het kruis als machtsmiddel. Men slaat een kruis om onheil af te weren, waarom? Men bedwingt demonen, door hen een kruis voor te houden. Is dat kruis werkelijk ineens een magische macht geworden? U zult het met mij eens zijn, dat een demon, die in staat is, om mensen te maken en te breken, voor een paar gekruisde latjes niet op zij zal gaan. En U kunt het ook met mij eens zijn, dat hij zich helemaal niets zal aantrekken van een kruisje, dat men in de lucht wappert, U weet wel zo'n vliegen vanger-tje. En toch schijnen die dingen macht te hebben, waarom? Alweer, we moeten terug naar het begin, naar de ware betekenis van het kruis. Want kruisen vinden we duizend en een en laten we niet vergeten, dat kruiswegen nu niet bepaald het punt zijn, waar je veilig bent, integendeel, daar spookt volgens het bijgeloof de duivel, daar komen de heksen samen. In thessalië zijn zelfs bepaalde wegen zo berucht, dat ook in deze tijd de mensen bang zijn, om er 's avonds langs te gaan, zeker alleen. Want ze zeggen, daar zijn de duivels, de demonen, daar zijn alle vreemde wezens, die je maar denken kunt, daar is de hele paranormale wereld vergaderd. Waarom eigenlijk? Die wegen op aarde, die kruisen, zijn gewoon wegen van mensen, ze voeren van een menselijk beginpunt naar een menselijke bestemming en daar, waar de mens alleen werkzaam is, daar heeft het kruis geen zin. Integendeel, daar is de mens zelf, gesymboliseerd in een dergelijke kruizing, de speelbal van alle krachten rond hem. Maar wanneer dit kruis bewust of onbewust als symbool wordt gebruikt van het wezen van de Kosmos, dan is een disharmonie niet meer mogelijk. De ware betekenis van het kruis is de harmonische verstandhouding tussen levenskracht van begin tot uiteindelijke vervulling en bewustzijn van eerste ontwaken tot hoogste bereiking. En het is die harmonie, die door niets en niemand te breken is. Nu zouden er misschien mensen zijn, die zeggen: maar waarom schakelt U Jezus hier uit? Ik schakel Jezus niet uit, begrijp dat goed. Maar het essentiële van het kruis is niet gelegen in Jezus. Het kruis is ouder, zoals de Geest, die in Jezus leefde, veel ouder was dan de Jezus, die U kent. Begin en einde vloeien samen. Wat zou een kruis betekenen? De mensen hebben er tegenwoordig een formule voor. Ze slaan zelfs in sommige kerken een kruis in de naam van de Vader en van de Zoon en van de Geest. Het vreemde is, dat ze zelf daarbij het oude principe onbewust handhaven: de Vader, de Bron van alle dingen, de Zoon, het leven en de Geest, het bewustzijn, zij vormen tezamen het kruis. En omdat deze voorstelling wordt gegeven, bewust of onbewust, heeft het kruis kracht, heeft het macht. Ik wil daarmee duidelijk stellen, dat het kruis op zichzelf niet slechts een symbool is of zelfs maar een godsdienstig symbool, maar dat het een uitdrukking is, een symbool voor de grondwaarden van het menselijk denken. Een mens, die aan zichzelf een betekenis toemeet, die wil leven in een heelal, dat zin heeft, die kan niet buiten een God. Hij kan niet leven zonder een geloof aan een oneindigheid, die ergens meer beduidt dan hijzelf. Want alleen dan heeft het zin om wat te

zijn. Alleen een moment leven op vlammen en dan weer uitdoven, wat heeft dat voor zin? Maar wanneer er een God is, wanneer er een leven is, dan krijgt het leven zin. En zodra de mens ging beseffen, dat er een mogelijkheid bestaat, al is het nog maar zo'n kleine, om de dood te overwinnen, om meer te zijn dan een sterfelijk mens alleen (dat is betrekkelijk vroeg gebeurd), had hij ook behoefte aan een uitdrukking voor die eeuwigheid. Hij koos daarvoor de verticale kolom van het kruis. Hij moest zijn eigen wezen, zijn eigen wereld weergeven en onwillekeurig dacht hij weer aan zichzelf. Want als U staat, dan staat U met Uw voeten op de grond, Uw hoofd, waarin God kan leven, waarin U denkt, waarin U ziet, dat staat boven en Uw armen geven het bereik van de wereld, waarin U kracht hebt, Uw handen zijn Uw werktuigen. Daarmee kunt U Uw wereld beheersen, daarin hebt U macht. En zo werd het kruis geschapen. Zo ontstaat haast noodzakelijk het kruissymbool, een symbool, dat we overal (nogmaals) terugvinden, een symbool, dat sedert de komst van het Christendom in vele plaatsen achteruitgedrukt is, waarvan men niet meer horen wil, omdat men nu eenmaal niet zichzelf wil identificeren met het Christendom, omdat het symbool zijn waarde dreigt te verliezen. Maar op de oude tabletten van de Hindoes vinden we het kruis. In de symboliek van het Boeddhisme vinden we niet alleen de pilaren en de wegen of paden, we vinden er ergens het kruis. U zult zeggen: daar hebben we nooit van gehoord. Toch is het waar, want de Boeddha, de Verlichte, is degeen, die een band heeft gevonden tussen het begin van zijn leven en zijn voleinding en uit hem leven zijn leerlingen, die zijn wezen continueren in de wereld. Zij zijn de armen van het kruis. En in die zin vinden we het door velen, zelfs door Adhi Kananda reeds, gebruikt. Dus, vrienden, de ware betekenis van het kruis is die van de mens en pas, nu we dit hebben vastgesteld, nu we gezegd hebben: het is niet het kruis, dat onze verlossing is, maar de verlossing, die in ons ligt, door het kruis gesymboliseerd, kunnen we verder gaan. Nu komen wij bij Jezus. Jezus is voor de gewone mens de gekruisigde, vreemd, hij is niet de herrezene en hij is eigenlijk niet eens de vorst, die regeert of de Meester, die leert. Hij is de Gekruisigde, de Man van Smarten, die, aan het kruis gespijkerd, lijdt zonder schuld. Hij is het Lam Gods, die de zonder der wereld wegneemt, hij is de schuldeloze, die voor ons aller schulden boet. En daarmee is hij eigenlijk geworden tot een zondebok. Heeft men Jezus wel zo goed begrepen, als men denkt? Op deze vraag berust het belangrijkste deel van mijn betoog. Want de meeste mensen zien Jezus als een verlosser, die een weg heeft voorgeschreven, die de mens allerhand waarden heeft geleerd, waarvan een groot gedeelte niet van hemzelf stamt en die nu met zijn gezag de mens opneemt in de hemel, ondanks het feit, dat hij zondig is. Als die Jezus bestaat dan is het kruis een somber symbool van een lijden in een wereld, die een hel is. Wie kan leven in een hel, waarom zou je leven in een hel? De wereld is méér, de wereld kent zijn vreugde. Zeker, ze kent het kruis, ook voor Jezus, maar ze kent ook de wandeling door de velden, de vreugde van een avond, dat hij rust met zijn leerlingen, de bespiegeling, de boot op het meer van Tibertias of de eenzaamheid van de woestijn, een bruiloft, een zangfeest, een spreken met de mensen, een schermutseling, waarin

intellect tegenover intellect staat en de woorden als de zwaarden van duellierenden. En Jezus leeft erin en hij is er blij in. Kijk, dat is de echte Jezus. Jezus is niet de Man van Smarten alleen. Als we dat denken, dan doen we hem onrecht en dat onrecht wordt hem vaak aangedaan. We roepen allen: Ziet, hij is de Verlosser en we vergeten, dat Messias nog wat anders is dan verlosser alleen. Het is vorst en het is bevrijder, maar het is ook meester of beheerser. Die Jezus dus leeft op aarde en we moeten dan allereerst vaststellen, dat hij leeft als een mens. Hij komt niet zo maar op de wereld, hij wordt geboren. Dan mogen we later aan die geboorte een bijzonder tintje, een bijzonder karakter geven, maar dat is, op zijn minst genomen, dubieus, vooral omdat het verhaal zo vaak elders herhaald wordt, dus blijkbaar een soort spontane parte genesis optreedt, waaruit maagdelijke geboorte mogelijk is. Neen, hij wordt geboren, laten we ons daaraan vasthouden. Hij moet leren, ook daaraan kunnen we ons vasthouden. Hij speelt als een kind, hij zwerft, hij vecht, hij is driftig, maar aan de andere kant is hij verdraagzaam en wanneer hij zich helemaal wijdt aan God, dan kent hij die God in de eerste plaats en al het andere komt pas daarna. Zo kennen we meer mensen. Jezus is een mens, Jezus moet een mens zijn, wil het kruis, dat de Christenheid op het ogenblik toont, een betekenis hebben. Een mens, aan wie niets menselijks vreemd is, laat ons dat niet vergeten. Een man, die net zo goed praat met een overspelige vrouw, die optreedt als beschermer van een overspelige vrouw, als hij omgaat met zondaren en gierigaards als de tollenaar, de tolgaarder. Hij spreekt met iedereen, hij leeft in alle dingen en zo is Jezus' leven in de eerste plaats de horizontale balk aan het kruis, de weerspiegeling van de eeuwigheid. Wat doet hij, hij omarmt de gehele mensheid. Hij stelt geen wetten. Het is vreemd, overal, waar je in een godsdienst komt, hoor je: gij zult niet, gij zult niet. Jezus zegt niet: gij zult niet. Hij zegt alleen: gij zult en hij zegt niet: je moet. Neen, maar hij zegt: Wanneer je goed wilt leven, dan moet je meeleven met de armen, dan moet je proberen, goed te doen in de wereld, dan moet je je naaste liefhebben. Hij zegt niet, dat het niet anders kan; hij zegt ook niet, dat je zonder dat verloren bent, dat hebben ze er later bijgemaakt. Hij zegt alleen: Dit is het leven. De horizontale balk van het kruis betekent de wereld, die wij omarmen, dat betekent een wereld, waarin niets als vrede is, waarin wij niets beschouwen als onmogelijk of verwerpelijk; een wereld, die wij in haar geheel accepteren, zoals zij leeft en zoals zij is. Hard en wreed misschien, dan verzetten we ons niet tegen de wreedheid, maar we geven vanuit onszelf, wat we kunnen, om die wreedheid te verminderen. Wij verzetten ons niet tegen de rijken, maar we trachten om de armen in hun armoede te helpen. We leven en we trachten in onszelf de wereld, waarin we leven, de wereld, waarvan we ons bewust zijn, harmonisch te maken, tot een geheel te brengen. Dat is moeilijker dan het lijkt. En hoe moeilijk het is, kunt U in deze tijd zien. Er zijn veel mensen, die het beter hebben dan ooit denkbaar geweest is in vele duizende jaren, een arbeider in deze tijd leeft beter dan een satriap in al die tijden vaak. Maar vrede kennen ze niet. Want het gaat er niet om, iets te verwerken. Neen, dan krijg je al die frustraties, dan krijg je al

die remmingen, dan krijg je die neurose en die psychose, waar de hele wereld vol van is. Jezus probeert de mens door zijn leven niet duidelijk te maken, dat hij als een soort op God gerichte neuroticus met een klein beetje godsdienstwaanzin door het leven heen moet stormen. Neen, hij maakt de mens duidelijk, dat hij de wereld als geheel (marmen, aanvaardend) moet. Dat hij die wereld niet moet forceren, maar dat hij, waar hij kan, iets meer licht, iets meer kracht brengt, opdat die wereld grootser, ruimer wordt. En dat is Jezus, wiens armen op het kruis uitgestrekt zijn, alsof hij nog zou willen zeggen: Laat de kinderen tot mij komen. En dan is er die Jezus, die alleen is, eenzaam is. Elke mens is eenzaam. U denkt misschien, dat U niet eenzaam bent, maar als U het goed nagaat, dan is er ergens iets, waar U alleen bent met Uzelf. In die eenzaamheid hebt U maar één contact, dat is het onnoembare, waaruit U soms vrede en geluk put en waar je op andere ogenblikken e.h.w. ineens een gevoel van volkomenheid in hebt. Zo is Jezus, Jezus, die ook heus niet alleen maar, laten we dat goed begrijpen, de man was, die vol van Goddelijke kracht dansend door het leven ging. Een mens, die ook vermoeid was, een mens, die ook wegluchtte soms voor de eisen van het leven en als het niet lukte de kracht vond, om toch door te gaan. In die eenzaamheid daar is nu de verticale balk. We zijn alleen van het begin van ons bestaan af. Zelfs in het lichaam van de moeder ben je ergens alleen. En als je op de wereld komt, dan is er altijd een klein deel van je wezen, dat niet begrepen wordt. Dan is er ergens een hoop, een verwachting, een verlangen, dat je niet durft uit te spreken. Dan is er ergens een droom, die niet waar wordt en dat weet je. Dat stuk eenzaamheid is de band tussen de mens en zijn God. Jezus droomt. Hij weet wel beter, daarom weent hij over Jeruzalem, maar hij droomt. Hij droomt van een wereld van rechtvaardigheid en vrede, van een God's rijk, waarin God niet een dictator is met een satrapie van priesters, die autocratisch de wereld regeren, maar, waarin God leeft in alle mensen. Hij droomt van een wereld van harmonie, van vrede. En wanneer hij droomt van die wereld, dan put hij daaruit kracht. Wanneer hij een wonder doet, dan komt die kracht ergens uit hem. Je kunt zeggen: hij komt uit God, maar eerder zoudt U moeten stellen, hij komt uit de mens, omdat hij zijn diepste innerlijk kan geven. En in zijn diepste innerlijk kan hij grijpen naar zijn hoogste droom, zijn hoogste ideaal: God in de mens, iets, waar veel te veel overheen gelopen wordt. De ware betekenis van het kruis confronteert ons juist met God. Niet met alles, wat er omheen hangt, niet met de gedachte van uitverkoren zijn of van het Koninkrijk God's of het Koninkrijk der Hemelen. Neen met God, met God zelf, God, die het begin is van alle dingen, die het einde is van alle dingen, God, die is alfa en omega, God, die is dood en leven, licht en duister. Die God leeft in ons en wanneer we die God beseffen in Zijn duister en in Zijn licht en Hem verwerken en aanvaarden, dan blijven we eenzaam. Maar onze eenzaamheid wordt gedeeld met een onbekende Kracht, die ons koestert en troost. Die onbekende Kracht is er altijd geweest. Zij is er geweest, toen de eerste witte priesters van Atlantis terugtrokken op de berghelling, toen ze later hun eerste tempels bouwden, toen ze eenzaam wilden zijn. Die innerlijke communicatie met de oneindigheid, dat is de verticale balk van het

leven. Daarom is Jezus het levende kruis. Niet omdat hij de Verlosser is, omdat hij de gekruisigde is, maar omdat hij dat is, wat wij allen kunnen zijn. Hij is het misschien beter, eeuwiger dan wij het ooit zullen zijn, mens of geest, maar hij is dat, wat wij kunnen zijn. Hij is het wezen, dat de wereld evenwichtig kan aanvaarden, dat zonder haat, zonder angst en zonder woede die hele wereld kan accepteren en zichzelf meester blijft, steeds weer. En hij is daarnaast de mens, die in zichzelf de afgrond van het eerste begin erkent en rijst tot de bewuste aanvaarding van het leven zelf. Een wezen, dat eeuwig is. En zo is het kruis eigenlijk geworden in de Christenheid tot een symbool van iets, dat je dragen moet, terwijl het beeld is van dat, wat je zijn moet. In de oude magie, die van Egypte en Babylon, van de vroege Chaldeeën, van nog rijken daarvoor, was er één, die de eeuwigheid zocht. En een mens, die de eeuwigheid zoekt, zal ontdekken, dat alles in twee delen uiteenvalt. Zeker, en dan komt er een ogenblik, dat de mensen het misschien erg materieel interpreteren. Dan zeggen ze: de rechtop staande balk, dat is het mannelijke, de horizontale balk, dat is het vrouwelijke en deze beiden samen vormen het leven. Dan komen ze misschien tot fatalistische erediensten of ze zeggen misschien: het kruis is de sleutel, waarmee we een andere wereld kunnen openen. Dat hebben ze ook al gezegd, lang voordat Jezus geboren werd, maar de werkelijk wetenden, de werkelijk ingewijden hebben steeds beseft, dat het kruis ons eigen wezen is: de macht, die ons ingeboren is, de plicht, die ons ingeboren is. Bijzelf, wij zijn de gekruisigden, wij zijn gekruisigd door het leven. Maar misschien vindt U dat een beetje vreemd of U gaat het meteen uitleggen, dat U dus zoveel zorgen en leed hebt. Neen, wij zijn de gekruisigden van het leven, omdat wij niet besloten mogen blijven in die nauwe, egocentrische cirkel van eigen ideetjes en denken, maar omdat we de wereld op ons toe moeten laten komen, moeten open staan voor alles wat leeft, voor alles, wat bestaat. Voor alle dingen. We mogen niet de eigen gedachten gebruiken om een grensmuur te timmeren, we mogen niet proberen, om de waarheid te dwingen te gehoorzamen aan de regels, die wij hebben uitgevonden, we moeten ook een stapje voorbij willen kijken aan het leven. Dat is het verheugende en het moeilijke gelijktijdig van het bestaan. En dan moeten we de zin vinden van die dingen. Die zin kunnen we alleen vinden in God. Maar onze God is niet alleen het licht, de vreugde, de liefde, die wij zoeken, Hij is ook een Licht, dat voor ons duister lijkt, Hij is een liefde, die voor ons hardheid en wreedheid lijkt, Hij is het Onbegrepen, waarvoor we bang zijn. En die hele God, die God van het onbegrepen, het schijnbaar demonische van het hooglichtende, die moeten we in onszelf beseffen. En wat meer is, we moeten er vrede mee hebben. We moeten niet zeggen: waarom doet God dat? We moeten zeggen: het is zo. En laat ons daarin leven, zo vol als we kunnen. We moeten niet zeggen: maar dat is toch niet door ons te volbrengen. We moeten zeggen: in ons is de kracht, die ons alles kan doen volbrengen. Jezus is het levende kruis. Hij is niet het machtzegel, dat buiten ons ligt in het houten kruisje, dat je een demon voor wil houden of in het gebaartje, wat je maakt. Neen, Jezus is het beeld van dat, wat wij kunnen zijn, hij is het beeld van onze bestemming, van ons innerlijk wezen. En als zodanig is hij

het beeld van dat, wat is geweest in het begin, toen de eerste esoteriker voor het eerst de wereld voor zich beseftte in twee verschillende waarden: een Goddelijke en een menselijke. En zo zal het altijd blijven. Kijk, vrienden, dat is nu eigenlijk de ware betekenis van het kruis. Ik kan er natuurlijk nog veel meer aan toevoegen, alleen ben ik bang, dat het dan een beetje verwarrand gaat worden. En U weet allemaal wel, dat het kruis ergens zelfs in Uw eigen letterteken staat voor het onbekende: een X, een kruisje op zijn kant. En staat het rechtop, dan is het een plusteken, dan voegt het de dingen samen. Kijk eens, zo is het bij ons ook, wanneer wij innerlijk de verhoudingen niet kennen, wanneer wij niet juist en eerlijk onze levende wereld opleven, maar proberen die te wringen in de richting van het Hogere, dan zullen we het geestelijke, dat in ons leeft, moeten wringen in de richting van het stoffelijke, dan kennen we van geen van beide de werkelijkheid, dan zijn we de X, de onbekende. Maar op het ogenblik, dat we in onszelf beseffen, dat we innerlijk God beleven moeten en gelijktijdig onze wereld moeten aanvaarden en alle werelden daarbij, zonder kritiek, zonder oordeel, gewoon beleven en in dat beleven van onszelf het beste geven, wat we kunnen, zijn we het plusteken geworden. Dan maken we alles rondom ons tot meer. We maken het tot een geheel. U zegt het zo makkelijk: $2 + 2$ is 4 . Ja zeker, maar 2 is een afzonderlijke waarde en dan is nog eens die zelfde waarde weer afzonderlijk, wanneer er een plusteken komt, dan wordt het een geheel. Zo gaat het met ons. Wanneer we de wereld van het onbegrepen geestelijke of van het moeilijk stoffelijke apart laten staan, bereiken we niets. Maar kennen we de ware betekenis van het kruis, dan zijn we zelf a.h.w. de kracht, die alle dingen samenvoegt. God leeft in ons, God is de Kracht, die door ons werkt. En wat wij moeten doen, is niet aarzelen wachten, of God misschien wel eens een openbaring geeft, neen, wij moeten zeggen: wij zijn deel van U, God; wij leven in Uw wereld en wij trachten, U steeds te beseffen in ons wezen, opdat we niet eenzaam zullen zijn in het diepste van ons zijn en opdat wij niet een deel van Uw wereld verwerpen door onbegrip. Kijk, daar hebt U weer een paar van die punten en zo kan ik doorgaan, duizend en één voorbeelden zijn er te vinden. Een rijk, een koninkrijk, bestaat uit veel individuen en vele provincies. Vroeger bestond het uit vele kleine leengebieden en wat vinden we boven op de kroon? Het kruis. En het eigenaardige is, dat we bij de kroon van een oude pharao niet alleen vinden de ureos, die daar voerop staat, maar dat we daarnaast een Egyptisch kruis zien, meestal als randsymbool rond de gehele kroon voortgezet. Want het is de pharao, die, symbool van het eeuwige, alles in het land samenvoegt. Door hem is het land, door hem zijn de mensen een volk en zo kun je verder gaan. Altijd weer komt er dat kruis, het kruis, dat de Goden samenvoegt, dat zon en maan samenbrengt, dat de natuur beheersbaar maakt. Je zoudt een hele lofzang kunnen zingen op dat kruis, dat kruis, waarvan de ware betekenis is gelegen in de macht, die wij zelf bezitten. Niet de macht, die we uit onszelf hebben, vergis U niet, een macht, die onmiddellijk voortkomt uit de bron, waaruit wij zijn ontsproten, die Goddelijk is, een macht en een kracht echter, die in ons leeft. Het kruis betekent, dat, zo wij innerlijk God kunnen beleven, wij onze kracht uit kun-

nen dragen in de hele wereld. D.w.z., dat alle banden, die wij in de wereld weten te leggen, met die wereld intens en levend worden en een deel van de Goddelijke kracht, omdat God in ons leeft. U zoudt het misschien zo kunnen zeggen en dan maak ik daarmee een eind aan deze inleiding, het kruis is in zijn ware betekenis de weergave van de mens, die afstand doet van ons leven en onze mogelijkheid. Het is de vervulling van de mens, die afstand doet van zichzelf, zijn eigen beperkte mening en opvattingen, van zijn eigen beperkte ideeën omtrent zondig en niet-zondig, moraal, fatsoen, hoffelijkheid, sociale noodzaak en al, wat er verder bij behoort. Die daarvoor in de plaats het éne zet: vreugde en vrede in de hele wereld, harmonie, die alles samenvat. Een wereld, die niet tracht, om alles, wat kwaad is, weg te praten of goed te praten, die het kwaad erkent en het desnoods straft, maar op zo'n wijze, dat in de bestraffing zelf a.h.w. de revalidatie is gelegen, waarin alle dingen samenkomen tot dat éne geheel, het symbool van de mens, die zijn taak vervult en daarom is een brug van weten en begrip, waarover anderen veel kunnen bereiken. Een band tussen hemelen en aarde, waardoor alle krachten geopenbaard kunnen worden en die volgens zijn eigen begrip en besef dit voortdurend tot uitjing brengt. Dat is het kruis in zijn ware betekenis, dat is Jezus in zijn ware weg, zijn ware leer en zijn ware wijsheid. Het is het magisch begrip, waarin alle sferen en krachten samenvloeiën tot het éne geheel, dat is de kosmische harmonie, geboren uit het Goddelijk Scheppingsplan. En daarmee, vrienden, heb ik mijn inleiding voltooid. Na de pauze kunt U opmerkingen en vragen naar voren brengen over dit alles, zoveel U wenst. U kunt mij dus vragen stellen op elk terrein in verband met het voorgaande. Ik hoop echter, dat U de hoofdgedachte van vanavond hebt begrepen. Niet alleen begrepen, maar dat U zult proberen, om ze ergens voor U zelf te handeren, ergens terug te keren tot de werkelijkheid, die het ware kruis weergeeft.

P a u z e

Zo, vrienden, U kunt verder gaan over het onderwerp, dat ik zoeven heb ingeleid. Zijn er vragen? x Zoudt U met Uw onderwerp verder willen gaan en nog enkele parallellen willen geven voor onze wereld, onze tijd. - Ja, kijk eens, wanneer we spreken over de ware betekenis van het kruis, dan rijzen er in mijn gedachten wel allerhand vragen en parallellen ten opzichte van de moderne wereld, maar, ja, ik ben natuurlijk geen burger van Uw wereld. Mag ik misschien zo van mijn kant uit ook een paar opmerkingen maken in dit verband? Wanneer wij dat kruis zien, dan berust dat op de werkelijkheid. De horizontale balk is de werkelijkheid en dan vraag ik mij onwillekeurig af, wat weet de moderne mens nog van de werkelijkheid af. Misschien een heel brutale vraag, want iedereen zegt natuurlijk: we zijn realisten, maar ik geloof dat niet. En dan begin ik maar met een paar kleine aanvallen, ze zijn niet hatelijk bedoeld. In de eerste plaats zou ik dit willen vragen: meent U b.v., dat de economie als wetenschap zover is gekomen, dat zij in staat is, een bepaalde welvaart te regelen en dat de toename der welvaart b.v. in Nederland en elders te danken is aan een bepaald economisch beleid op grond van wetenschappelijke stellingen of zou de economie daar weinig mee te maken hebben? Wat denkt U? x Nu, iets. - Zegt U maar iets met een n

ervoor. En nu komen we dus, ik heb dat nu als voorbeeld genomen, tot een heel eigenaardige conclusie. De werkelijkheid heeft een reeks bepaalde regelmatige verschijnselen. Op grond daarvan kan men theorieën opbouwen, maar die verschijnselen zijn geen wet, ongeacht hun regelmatigheid en de reacties zijn nimmer afhankelijk van de verschijnselen alleen, maar altijd van de mens. De reactie van de mens op het verschijnsel bepaalt in belangrijke mate de menselijke samenleving. Hieruit volgt dan, dat een economische stelling, die gebaseerd is op feiten, nimmer in staat zal zijn, om de reactie van de mens op een bepaalde situatie mee te verwerken, anders gezegd, zolang men alleen aan de hand van de theorie te werk gaat, is de economie in feite waardeloos. Pas, wanneer zij gebruikt wordt in samenhang met een voortdurend erkennen van de werkelijke publieke reactie, heeft ze zin. Een andere vraag. Zou de medische wetenschap als wetenschap nu werkelijk zo buitengewoon bekwaam zijn, als ze voor zichzelf vaak meent? Daarom niet? Omdat deze wetenschap als wetenschap eigenlijk al de fout heeft gemaakt (ook weer), om van theorieën uit te gaan en daarbij voor zichzelf een geslotenheid, een vastgelegd weten heeft geschapen, dat een soort traditie werd. Wanneer we de vroege medische wetenschap nagaan b.v., dan zien we, dat dokters eigenlijk de voorlopers zijn van een begrafenisondernemer. Dat is tegenwoordig niet meer het geval. Vroeger hadden we de zgn. doctors van de universiteit. Die hadden geleerde stellingen en die dachten allen, dat ze ontzettend veel wisten. Alleen ze wisten de mensen niet te genezen en ze waren toch niet bereid, om ook maar iets aan te nemen van de oude volkswetenschappen. Want wanneer we de heksengeschiedenis nagaan, dan vinden we daarnaast de natuurcultus, vinden we ook de wetenschap van natuurlijke middeelen en de mensen, die graag gezond wilden blijven, die gingen dan ook vaak naar de heks toe. Die traditie zit er nog een klein beetje in. Er zijn een hele hoop mensen, die liever naar iemand toe gaan, die kruidkundige is of paranormaal geneest dan naar een huidige dokter. Dat stamt uit die dagen, dat de dokter zo'n leverancier was van het kerkhof. Dan komt er een groot man als Paracelsus of als U het liever wilt, de heer Von Hohenheim. Die verbandt op een gegeven ogenblik een hele hoop werken van medische autoriteiten en zegt erbij: Ik heb meer geleerd van de eenvoudige kruidkundige, de medicijnmannen, zouden ze tegenwoordig zeggen, dan wat ik geleerd heb van al die overlevering. Alweer, wanneer men open staat daarvoor, dan kan men veel bereiken. En tegenwoordig staat men gelukkig meer en meer daarvoor open. Men gaat dus ook eens kijken, hoe het komt, dat een medicijnman iemand kan genezen. Degenen, die studie maken, de theoretische studie van de pharmacopée, van alles dus, wat er voor de geneeskunde gebruikt kan worden, die houden zich ook wel bezig met wat op het ogenblik een medicijnman doet. Want er zijn heel wat middelen, die eigenlijk ergens te danken zijn aan die eenvoudige medicijnmannen, die nooit een medische opleiding hadden. Zelfs het middel, dat tegenwoordig oraal gebruikt kan worden tegen suikerziekte, daarvan is eigenlijk het beginsel te danken aan medicijnmannen van de Jivaro's, dat zijn Indianen aan het begin, zullen we maar zeggen, van het Amazonebekken. Ik heb nu deze twee takken van wetenschap genomen, maar ik kan er nog meer nemen, als U wilt. Denk nu b.v. eens, hoe lang het geduurd heeft

voordat de astronomie bereid was, aan te nemen, dat de zon en de aarde niet samen het middelpunt van het heelal zijn. Hoe lang is het geleden, dat men vanuit wetenschappelijk standpunt en kerkelijk standpunt een ieder dreigde te vervolgen, die beweerde, dat de aarde rond was en niet plat. Neemt U het mij niet kwalijk, dat ik dat zo zeg, een mens roest heel gauw vast in een gewoonte en bij die gewoonte gaat hij alleen maar uit van datgene, wat hij geleerd heeft. Of dat met de werkelijkheid strookt of niet, interesseert hem eigenlijk niet. Hij leeft in een wereldje, dat hij met zijn eigen gedachten heeft geschapen en hij verlangt van de wereld, dat zij beantwoordt aan datgene, wat hij stelt als juist. En wanneer ze dat niet doet, dan is hij verontwaardigd. Kijk, en dan kom ik toch weer bij die horizontale balk van dat kruis terecht. Hoe kunnen wij de werkelijkheid aanvaarden, wanneer wij met vooroordelen, met ideeën van kennis beladen zijn. Op het ogenblik, dat de mens beseft, dat alles, wat hij weet, slechts een middel is, een werktuig a.h.w. om daarmee in de wereld vooruit te komen, is het goed, maar zodra hij diezelfde wetenschap, hetzelfde middel tot heiligdom gaat verklaren, zondert hij zich van de waarheid af en dan kan hij nooit beantwoorden aan de werkelijke noodzaak tot bewustwording. Misschien nooit zo over nagedacht, hè? Datzelfde hebben we met de godsdienst. De godsdienst is het werktuig, dat wij kunnen hanteren, om innerlijk tot God te komen, om in ons leven, laten we maar zeggen, het paranormale te realiseren, maar het kan nooit op zichzelf een definitief iets zijn. Het kan niet in zijn beperktheid, wat per slot van rekening elke godsdienst ergens heeft, het al omvatten. We kunnen zeggen: we werken vanuit een bepaald geloof of een bepaald denken, dat is volkomen aanvaardbaar, maar we mogen niet zeggen: en al, wat er buiten ligt, is slecht, is niet aanvaardbaar. En zo kunnen we op elk terrein komen. We kunnen dat zeggen over de menselijke moraal. Er zijn mensen, die heel erg trots zijn, omdat ze zo'n hoog moreel bewustzijn hebben, maar ze vragen zich niet af, of dat morele bewustzijn nu wel past bij de werkelijkheid. Want er zijn mensen, die hebben een zeer groot rechtsgevoel, zeggen ze, en daarom willen ze elke mens, die een misdadig begaat, tot een zieke verklaren. Het is waar, hij is een zieke, maar per slot van rekening is dat een soort ziekte, die de mensen bij zichzelf kunnen genezen, als ze genoeg slaag krijgen. Wanneer je nu zegt, die man is ziek, dus mag ik hem niet slaan, dan is dat precies hetzelfde als een dokter, die zegt: ik mag een bevroren voet niet afzetten om de doodeenvoudige reden, dat die man dan een voet kwijt zou zijn. Dat hij er helemaal aan ten onder gaat, dat interesseert hem dan niet. En zo zou ik door kunnen gaan. Wij moeten open staan voor de wereld, zoals ze is en ik geloof, dat heel veel mensen dat niet doen. Het kleurlingenprobleem b.v. om weer iets recents aan te snijden. Het is heel erg eenvoudig, om hier te zeggen: ik vind het misdadig, dat ze daar een kleurling willen beletten, om zich ergens te vestigen. Ik geloof, dat dat het recentste is, hè? Ja, we hebben tegenwoordig zoveel van die dingen, dan is het moeilijk, om ze uit elkaar te houden. Dan kunt U zeggen, die mensen dat zijn shurken, dat zijn misdadigers, dat kunt U makkelijk zeggen, maar wat is de werkelijkheid? Door de gebruiken, die er nu eenmaal bestaan, zullen alle bezittingen

minder waard worden, wanneer er een negerrechtspaar komt wonen. Zo'n huis dat verliest, laten we nu maar eens zeggen 5000 dollar een waarde. Maar dat is niet één huis, het zijn 50 of 60 huizen. Dat is een heel groot bedrag. En wie moeten dat betalen? Die mensen, die zo nijdig zijn? Dan zeggen ze misschien niet, dat het gaat om die waardevermindering, ze zeggen, we strijden voor het ideaal, goed, dat gebeurt zo vaak. U weet, wanneer iemand iets wil verdienen tegenwoordig, dan begint hij met de vaan van het ideaal vocrop te stellen. Je moet dat zien in zijn ware verhoudingen en als je dat eenmaal hebt begrepen, dan kun je ook nooit meer zeggen: ik ben er helemaal voor of er helemaal tegen. Dan moet je zeggen, hoe zou IK handelen? En dan moet je zelf proberen, zo goed mogelijk te handelen, dat is alles. Maar men is vol ontrusting over alles, wat er gebeurt. Nu weet ik, er gebeuren een hele boel dingen, die niet mooi zijn. Of dat nu Zuid Afrika is of de U.S.A.; er gebeuren een hoop dingen voor die kleurlingen, die niet mooi zijn, maar er gebeuren ook een hele boel dingen, die dwars zijn. Als je tegen de mensen hier zou zeggen: je moet een kind lucifers geven en het dan bij de hooiberg laten spelen, dan zouden ze zeggen: die man is gek. Maar hier zeggen ze wel: dit is een jong volk en het moet zijn vrijheid hebben, we moeten daar een band mee hebben en we geven het vliegtuigen, we geven het wapens. Dat is eigenlijk precies hetzelfde. Die mensen zijn nog niet rijp voor een samenleving, zoals die over de hele wereld bestaat en het zal een hele tijd duren voordat ze er rijp voor zijn. Kijk, dat zijn punten natuurlijk. Dan kun je zeggen: maar ieder heeft recht op zijn vrijheid. Natuurlijk, maar dan moet U ook de kinderen vrij laten. Dus als Pietje de ijskast leeg wil halen en Klaasje wil alle stoelen kapot zagen, dan moet je ze ook hun hang laten gaan, dat zijn toch ook mensen. Ze hebben toch ook recht om hun zin te doen, hè, het zijn toch ook vrije mensen. Dat doet men niet. Dat is weer zo'n punt. Dan moet je zeggen: we moeten open staan voor beide zijden van het probleem en dan mogen we een mening hebben. In voor mij, ik meen b.v., dat men in de Verenigde Staten verkeerd handelt. Waarom? Omdat men met de mond het ene principe huldigt en in de praktijk het andere. En ik meen, dat de stellingen, zoals b.v. Verwoerd ze verkondigt, niet juist zijn, niet in de eerste plaats misschien, omdat de man ongelukkig heeft ten opzichte van het gevaar, dat al die Bantoesstammen, al die negers daar brengen, maar omdat de man dit baseert op een meerwaardigheid van het blanke ras. Kijk, dat klopt niet. Zo moet je alles punt voor punt bezien. Je moet open staan voor de hele wereld, je moet zeggen: hoe sta ik daar-tegenover. En dat betekent voor een hele hoop mensen, dat ze afscheid moeten nemen van vele lievelingsgedachten, vele lievelingswensen. Laten we nog eens een keer actueel zijn. Wat vindt U dat beter is een nationale omroep of een zuilensysteem? Ja, en nu zult U allemaal zeggen: wat heeft dat met het ware kruis te maken? Nu, je zou natuurlijk kunnen zeggen, dat het huidige systeem een kruis is. Dat is het tegenover sommige mensen, maar een nationaal program zou een nog veel groter kruis zijn. Dan zouden we bij elke vernieuwing door de studiecommissies 20 jaar achterlopen. Neen, wat men nodig heeft, dat is de vrije mogelijkheid naast elkaar.

Laat de zuilen proberen, om zich te handhaven, maar dan niet via een radiobelasting, een subsidie en weet ik wat nog meer. Ja, laat ze het zelf maar opknappen, laat de nationale omroep dat ook rustig doen, maar laat hij dan ook met een beperkt budget werken en laat een commerciële omroep werken met zijn eigen budget. Laten ze het eens proberen. Laat ze bewijzen, wat ze waarde zijn. Maar dat doet U niet, U beschermt ze. Het zelfde is het geval met een artist, een artist moet beschermd worden in deze dagen. Nu ben ik het direct met U eens, een artist mag ook een goed leven hebben. Maar de andere kant is: hoe komt die artist nu nog tot zijn grote praesentatie? Zeker, hij heeft geen zorg meer, dat is waar, maar aan de andere kant, wat blijft erover, van de wreedheid van een leven, waardoor je e.h.w. gedwongen wordt te praesteren. Niets meer. Voet U, waar te veel subsidie op neerkomt? Op een soort artist met kunstenaars in kooitjes. Wanneer U bij de omroep of op enigerlei ander gebied de mens zijn eigen verantwoordelijkheid ontnemt, dan ontnemt U hem ook zijn herkennen van de werkelijkheid. Wanneer U gaat zeggen: we moeten zorgen, dat elke boer altijd voldoende heeft, dan zegt die boer: dan verbouw ik waar ik het meeste aan verdien en dan heeft hij groot gelijk. Maar dan zit U later met: waarom worden mijn groenten zo duur. Dat is toch logisch, er is geen concurrentie meer, er is niets meer, dat de boer dwingt, om een risico te nemen. Dan kunt U zeggen: ja, maar dan wil ik geen boer zijn. Goed, laten dan degenen, die het niet kunnen en niet willen, afvallen, dan kunnen degenen, die overblijven, zeker wel de prijs maken, die nodig is. Maar je houdt toch niet kunstmatig iets in stand, dat eigenlijk niets leven kan. Dat is precies hetzelfde met dieren. Wanneer je dieren hebt op een terrein, dan vallen er op een gegeven ogenblik een hele hoop doden, want het terrein kan ze niet meer voeden. Maar wanneer dat terrein zo dadelijk wel weer de voedingsmogelijkheid heeft, dan zie je dat zelfde weer toenemen. maar U hebt de selectie laten wegvallen, want de zwakke heeft men weggenomen. Wat is het resultaat? Dat in bepaalde wildgebieden, waar die bescherming op het ogenblik wat verder is doorgevoerd, heel veel zwakke dieren zijn, met als gevolg, dat in sommige natuurreservaten ziekten uitbreken in veel ernstiger mate dan vroeger het geval was. Het is gelukkig nog niet zo erg, maar het komt. Omdat men de werkelijkheid uit het oog heeft verloren. De werkelijkheid is hard, vrienden. God is hard. God is niet alleen maar de liefdevolle God, die U koestert, Hij is ook de Kracht, die U zegt: bewijs jezelf, die U beproeft tot het zwaarste toe, als het nodig is. x Is God ook degen, die alle bisons uitroeit? - Hij is het, die toelaat, dat de mens dit doet, waardoor een mensenas ook praktisch werd uitgeroeid. Met de bison verdwenen praktisch de Indianen. En zo kunnen we ook nog zeggen, dat met het kerkboek praktisch de noordelijke Indianen, ja, zeg maar de Eskimo's, verdwenen. En zo kan men ook zeggen, dat wanneer, dat, wat men op het ogenblik in de Taiga in Siberië doet, doorgaat, binnen kort de verschillende Mongoolse stammen ook zullen verdwijnen. Daar blijft ook niet veel van over. Men begrijpt niet, dat er een samenhang bestaat. Nu kunnen we zeggen: het is God, die dat doet, natuurlijk, maar het is niet God zelf, het is de Goddelijke wet. Wij leven in

een wereld, die door Goddelijke wetten bepaald is en willen wij die wereld accepteren, willen wij die begrijpen, vrienden, dan moeten we onszelf heus wel eens de vraag stellen: is dit nu wel juist? Zijn wij werkelijk wijzer dan de natuur, sterker dan een kosmische wet? Dan zult U moeten antwoorden: neen. En dan zegt U: ik wil er het beste van maken en dan streeft U vanuit Uw standpunt zo goed als U kunt. Maar U stelt niet meer de eis, dat de hele wereld dat standpunt als goed erkent. U zult zeggen, ik geef van mijzelf, wat ik kan, maar U zult niet meer de eis stellen, dat een ander geeft. U zult Uzelf beperking opleggen, maar U zult niet eisen, dat een ander dat doet. Ik geloof, dat dat nodig is, want die horizontale balk van het kruis is onze erkenning van de schepping. Die schepping is niet door de mens geschapen. Hij is niet een plotselinge Goddelijke openbaring, als een schitterend schaakspel neetgezet. Het is een proces van wetten, die ten opzichte van elkaar werkend, een enorm groeiproces hebben opgebouwd, waaruit de hele Kosmos is ontstaan. Deze vreemde, vliedende, deze ademende Kosmos, die soms weer terugkomt tot het middelpunt, soms uitdijt en op een ogenblik misschien samen zal vallen, zodat er overblijft ergens een anti-materie, nieuwgeboren elders, een Al, wat U niet zult kunnen betreden in Uw huidige stoffelijke vorm. We moeten de werkelijkheid accepteren en die werkelijkheid is niet wat wij weten en wat wij denken, Zij is ook niet wat wij geloven. Zij is dat, wat ons benadert, dat, wat wij op een gegeven ogenblik zien en erkennen. En wij moeten begrijpen dat DIT ogenblik een ander is dan het volgende. Wat nu goed is, kan morgen kwaad zijn, wat vandaag licht is, kan morgen duister zijn voor ons. Er is geen vaste maatstaf, waar we ons aan vast kunnen klampen. Er is geen ellemaat, waarmee je de wereld kunt meten en God's wil uitleggen, alsof het een rol ellegoed was. Er is alleen maar het leven, HET ZIJN, dat elk ogenblik opnieuw vraagt om een beslissing, dat elk ogenblik opnieuw vraagt om een benadering, dat elk ogenblik vraagt: mens, wie en wat ben je, hoe aanvaardt je het zijn? En het antwoord daarop te vinden, dat is onze taak van bewustwording, niet alleen in de menselijke wereld, maar in alle werelden, die vormen kennen, die confrontatie kennen met het andere. Misschien heeft iemand daar commentaar op.

x Ik ben het er vrijwel mee eens. Alleen die bescherming van de dieren. Misschien was de bison geen gunstig voorbeeld. Maar dat b.v. zangvogels worden uitgeroeid, omdat bepaalde tonggetjes van die vogels nodig zouden zijn, is dat dan verkeerd, om daar iets tegen te doen? - Het is niet verkeerd, om daar iets tegen te doen, het staat U volkomen vrij. Maar wat we niet mogen vergeten, dat is, dat wanneer men te veel van die vogels vangt, de insecten en daardoor de ziekten van planten toe zullen nemen, zodat de landbouw eronder zal lijden en de mens niet meer over de middelen zal beschikken, om zich die vogeltonggetjes nog aan te schaffen, zodat de vogels die overblijven, weer kunnen broeden en zich uitbreiden. Ofschoon dan sommige soorten misschien verdwenen zullen zijn en andere zich, muterend, een wat andere vorm en gewoonten, zullen aanmeten. Begrijpt U nu wat ik bedoel? U moet Uw eigen houding bepalen volgens Uw eigen beste weten, maar U moet begrijpen, dat die houding op zich, alleen voor U belangrijk is, maar dat het hele Al aan de hand van wetten fungeert,

wetten, die U niet kunt wijzigen en dat U het verschijnsel als zodanig moet accepteren, niet voor U zelf, maar als iets, dat binnen het geheel mogelijk is, past en gebruikt kan worden. En nu rijst natuurlijk de vraag voor U in dit probleem weer: Maar wanneer dat nu niet meer kan, hoe moeten dan de mensen leven, die tot nu toe daarvan geleefd hebben? Ziet U, dat het erg ingewikkeld is? x insecticiden zullen waarschijnlijk ook niet mogen worden gebruikt. - U gebruikt ze en daarvoor krijgt U resistente rassen. U roeit dus een hele boel soorten insecten uit en in de plaats daarvan krijgt U een paar soorten terug, die hoe langer hoe sterker en hinderlijker worden en die door die vergiften en door hun moeilijker levensomstandigheden waarschijnlijk een hogere mate van intelligentie krijgen, voor zover dat bij een insect mogelijk is. x U hebt gesproken over het sterftelijk zijn van de mensen in de oudheid, die graag wilden voelen, dat ze onsterftelijk waren. Ik meen, dat zelfs de Joden nog het gevoel hadden, dat ze alleen verder leefden in hun nageslacht en dat zij niet hun individuele onsterfelijkheid voelden. - Dat ligt eraan van welke tijd U spreekt, bij de Joden. Ongeveer 500 jaar voor Christus n.l. begint bij de Joden de idee op te komen, dat degenen, die sterft, eens zal opstaan: de gedachte aan de opstanding der doden. De tussenperiode is een rustpauze. Die blijft gehandhaafd bij de Joden tot ong. 500 na Chr. Het waren dus bijna 1000 jaren, dat dat denkbeeld heerste. En dan krijgen we o.m. onder invloed van een aantal van de Rabbi's uit het Oosten langzaam maar zeker de gedachte aan een voortbestaan en ontwikkelt zich zelfs een zekere cultus van geestbezwingingen. Geen demonenbezwinging dus, maar het spreken met geesten van overgeganen, van mensen. Het spiritisme heeft binnen het Jodendom dus ook bestaan en we weten b.v., dat er in Lemberg, rond 1700, zelfs een groep was, die heel erg beroemd was. Het was rabbi Iswich Lassaer, die daar de leiding had. U moet dat ook nog in de tijd definiëren. Maar wat ik zeggen wilde, is dit: voor de mens was het leven na de dood niet belangrijk, omdat hij te veel opging in het leven zelf en pas toen hij voldoende bezit had, voldoende rijkdom, om eens na te denken over wat hij moest achterlaten, ging hij denken aan een voortbestaan. Dat voortbestaan was in het begin een quaestie van verdienste. We horen dus, dat vorsten, priesters, hielden voortleven, dat anderen sterven. En deze gedachten kunnen we dan ook terugvinden, laat ik maar bij Egypte blijven (dat is een heel bekend terrein voor de meesten van U) in Egypte, waar de lager geborene geen leven na de dood kent, zodat slaven dat leven na de dood alleen machtig kunnen worden, wanneer zij tezamen met een held of een vorst overgaan. We vinden ditzelfde ook bij de noordelijke volkeren. Wanneer U b.v. weet, dat de vikings vaak slaven aan boord namen en dat die slaven zich vrijwillig aan de dood overleverden. Daar was nog een heel ritueel bij, dat ook nog niet altijd even prettig was. x Bij de verbranding? - Bij de verbranding, ja. Dan zult U denken, die mensen werden ertoe gedoemd. Neen, voor een slaaf was dat de enige weg tot onsterfelijkheid en daarom deden ze het vaak graag. De weduwenverbranding b.v., dat is ook weer zo'n quaestie. Een vrouw, die niet gehuwd is, kan niet ingaan tot een soort eeuwig leven volgens een primitief geloof. Om dus

in te kunnen gaan in de eeuwigheid, moest zij tezamen met haar echtgenoot ingaan. Het resultaat was, dat zij stierf en verbrand werd tezamen met haar echtgenoot. Er zelfs een tijd geweest, dat de echtgenoot zich ook vaak met zijn vrouw liet verbranden. En dat is langzaam maar zeker satf geworden, de overlevering van de weduwenverbranding, die op den duur alleen ritueel was en eigenlijk verder meer heel weinig religieuze achtergrond had. En zo kun je overal resten terugvinden. Maar de onsterfelijkheid is in het begin iets onnoemelijk belangrijks. De meest mensen tegenwoordig geloven aan een voortbestaan in de een of andere vorm. Je zou kunnen zeggen, dat 50 - 60% van de wereldbevolking werkelijk aan een voortbestaan na de dood gelooft. Maar er is een tijd geweest, dat er misschien maar 1 pro mil aan geloofde. En zo ontwikkelt zich ook het denken, het geloof van de mens en de behoefte aan eeuwigheid a.h.w. De behoefte aan eeuwigheid, dat is nu het typische, is eigenlijk de drijfveer om de innerlijke krachten te activeren. Wat heb je er aan, per slot van rekening, om je druk te maken, wanneer je na de dood dood bent en als je nu maar prettig leeft, leef je prettig? Wat heb je er aan? Het is niet belangrijk, maar op het ogenblik, dat je denkt, er komt een voortbestaan, dan wordt je hele leven anders. Het krijgt een andere samenhang a.h.w. Want nu werk je niet alleen maar voor vandaag, maar ook voor morgen. De handelingen, die je stelt, krijgen een heel andere betekenis, want nu ineens zijn er de quaesties bij van God worden a.h.w. of, nu ja, U zoudt zeggen, heilig worden, zelig worden of wat dan ook, eeuwig worden. En dat is zo belangrijk, dat daardoor de mens gaat putten in zichzelf naar die kracht. En omdat hij zoekt naar die eeuwigheid, vindt hij in zichzelf die bron van de eeuwigheid en zo vindt hij dan de verticale kolom. Hij vindt daar eerst iets onbestemds: de leerzeling. Hoeveel mensen zijn er niet, die zeggen, ik geloof in een voortbestaan, die in zichzelf denken, ik hoop, dat het waar is. Voorsl als je dicht bij de dood bent, dan komt dit vaak voor. Maar uit die verlatenheid, dat chaotische, die vraag, kan dan ergens het begrip rijpen, waar je sterker door wordt, waaruit je kracht put. En vreemd, je twijfel wordt langzamerhand onbelangrijk. Ze valt niet weg, ergens blijft voor haast iedere mens (op de 100 misschien 1, die het niet heeft) de vraag bestaan: zal ik nu werkelijk voortleven? Maar degenen, die het innerlijk contact krijgen, hebben een kracht, die groter is dan dat. Ze voelen de eeuwigheid vandaag werkzaam. En omdat ze hem vandaag werkzaam voelen, hebben ze ook niet meer die zorg van als ik dood ga. Die kracht is eeuwig, die kracht werkt door hen, ze zijn er deel van en daardoor voelen ze zich eeuwig. Dat is ook de reden, waarom de magie in het begin zo buitengewoon belangrijk was voor de mensen. Tegenwoordig heeft men een andere soort van goochelarij en tovenarij. Men heeft de wetenschap en vooral ook de politiek. Die heeft veel van wat vroeger magie was. Maar de magie was zo belangrijks, omdat het magisch gebeuren in de bovennatuur, het eeuwige wekte, omdat hij door a.h.w. in contact te komen met Goden, met geesten, die onbeperkt leven, iets van die onbeperkte overnam. x Maar dat is nu toch niet meer zo in de westerse wereld? Het interesse is nu toch veel meer gericht op technische middelen en voor-

uitgang, ook op ziekten. Hoe wilt U dat doorbreken? - Nu, dat hoeven we niet door te breken, dat is al doorbroken. Mag ik hier een leuke opmerking maken? U weet, dat sedert 1919 in Rusland een strijd wordt gevoerd tegen de godsdienst. Dat weet U toch. Maar weet U dan ook het aantal jonge gelovigen in deze dagen steeds meer toeneemt? Daar hebt U het bewijs. De machine kun je wel een tijd tot God maken, maar een machine is dood, in jezelf is het levende. En een machine, die kan soms wel iets zeggen, maar niet veel. Maar dat geheim in jezelf, dat spreekt voortdurend en daar zoekt de mens toch naar. U zoudt kunnen zeggen, dat de mens tegenwoordig zijn God op de achtergrond schuift, maar ik geloof, dat hij het makkelijker zonder machines dan zonder God kan stellen, zonder geloof. Dat geldt zelfs voor degenen, die denken geen geloof te hebben.

x Nu zijn de Russen wel een volk, dat misschien het meest de godsdienst beleeft van alle volkeren. - Ik zou het niet graag zeggen, maar goed, laat ik U dat punt toeduiden. Meent U, dat het bij de Chinezen precies hetzelfde is? x Ik heb van de Chinezen geen begrip. - Nu, de Chinezen zijn eigenlijk veel minder godsdienstig en veel meer bijgelovig dan andere volkeren, filosofisch bijgelovig, zou ik haast zeggen. Maar weet U, dat de laatste tijd zelfs de staat toelaat, dat bepaalde magische plechtigheden plaats hebben. Weet U, dat de oude tempeltjes, die al lange tijd helemaal verwaarloosd werden, de laatste tijd erg veel bezoekers trekken? Dat er zelfs weer monniken zijn in Rood China. Zo zijn er meer van die punten. Maar laten we één ding niet vergeten, de mens vraagt van zijn godsdienst op het ogenblik, en dat is een punt, dat kunt U wel noemen, de bevestiging van zijn wezen als superieur. En dat is natuurlijk een dwaasheid. Een godsdienst kan je niet beter of slechter maken dan je bent. Je kunt jezelf beter of slechter maken, maar een godsdienst niet. Godsdienst is alleen het hulpmiddel, waarmee je jezelf kunt veranderen. Maar de godsdienstigheid over de hele wereld neemt langzaam toe, niet meer hoofdzakelijk binnen kerkelijk verband, maar als een gevoelsmatige benadering. Er zijn mensen, die zeggen, dat ze aan geen God geloven, maar die veel meer geweten hebben dan menigeen vroeger, die godsdienstig was en zelfs in hoge rang. Daar mogen we natuurlijk ook wel mee rekenen.

x Dat gevoel van eenzaamheid is dat altijd overwinbaar naar de harmonische kant of kan dat ook wel fout gaan? - Het gevoel van eenzaamheid, wat U in Uzelf hebt, kunt U trachten te verdrinken en dan gaat U alles buiten U de schuld geven. U zoekt het dan dus niet in Uzelf en hebben we een negatieve reactie. Want U gaat dan Uw eigen gevoelens van onvolkomenheid, daar komt het dan eigenlijk op neer, niet omzetten in een begrip van de volkomenheid, die in U mogelijk is, maar U gaat ze wijten aan de wereld buiten U. U gaat dan die wereld met haar onvolkomenheid meestal bestrijden en bestrijdt in feite Uzelf, zodat Uw gevoel van eenzaamheid en isolatie steeds groter wordt. U zoudt dus moeten uitgaan van het standpunt: in mijzelf ken ik de hoogste kracht en met de wereld zoek ik harmonie op elke wijze, die voor mij mogelijk is. Ik verwerp de wereld niet. En dan is de reactie positief. Maar ik geef graag toe, dat er heel veel mensen zijn, die hun innerlijke gevoelens van eenzaamheid en onvolkomenheid

op het oogenblik afreageren door a.h.w. anderen dit te verwijten en dat is natuurlijk dwaas. Je bent jezelf, je moet jezelf leven, niet met anderen, dwaas als het klinkt. Een ander kan niets veranderen aan Uw wezen, hij kan ook niet volledig beantwoorden aan Uw eisen of Uw gedachten. Hij kan als voorstelling in U een deel uitmaken van Uw leven, maar de werkelijkheid en de voorstelling verschillen meestal wel van elkaar en daar komen altijd strijdpunten of onvolledigheden uit voort. Dan moet U in Uzelf de kracht vinden, om die werkelijkheid te accepteren of te overwinnen. En dan moet U voor Uzelf zoeken naar de weg, die voor U de juiste is. En dat is meestal een weg, die stoffelijke en geestelijke waarden omvat. Maar wat bij eerste bewustzijn noodzakelijk is, is, dat je op deze wijze in jezelf de vrede, de vervollediging van harmonie tot stand brengt. Pas wanneer je die innerlijke zekerheid hebt, krijgt je stoffelijk handelen zin. x Is het niet zo, dat er dan a.h.w. een hand toegestoken wordt? - Wanneer U dit bedoelt in de zin van: wordt U geholpen door iéemand, die U helpt iets te doen, wat U zelf niet kunt doen, neen, dat is niet waar. Er wordt U wel een hand toegestoken, d.w.z. er wordt U de mogelijkheid geboden, er wordt gezorgd, dat U niet door gebrek aan energie of aan kracht of mogelijkheid terug zult vallen, begrijpt U. En zo wordt voor U de mogelijkheid opgebouwd, om steeds intenser, innerlijk zowel als uiterlijk Uzelf te zijn en als zodanig harmonisch te zijn met de wereld rond U. In die zin krijgt U dus wel degelijk hulp en steun, maar ja, laten we het zo zeggen, je kunt van een os geen paard maken. We kunnen wel leren, om een wagen te trekken, begrijpt U, wat ik bedoel? En zo kan de Kracht U niet de hand toesteken, om U even over de moeilijkheden heen te helpen, die uit Uzelf voortkomen. Dat is een deel van Uw wezen, U moet die zelf verwerken op de juiste manier, een manier, waarvan U kunt zeggen: ja, dat voel ik als juist, dat voel ik als harmonisch aan. Dan krijgt U die hulp natuurlijk.

x Is het mogelijk, om een algemeene richtlijn aan te geven, die ons in deze wereld een oplossing van het nogal complexe probleem van recht geeft, een algemeene gulden regel; zou ik haast zeggen? - Ja, de gulden regel is deze: In elke mens is het bloed rood en elke mens haalt adem in dezelfde atmosfeer. De verschillen, die maken de mensen en daarom mag je nooit een kleurling als een kleurling beoordelen, maar je moet hem altijd beoordelen als een mens. Dan kan hij als mens in sommige gevallen te kort schieten. Dan is het niet je taak, hem dit te verwijten, maar je taak is, om hem te helpen, om die tekorten op te heffen. En wanneer men van dit standpunt uitgaat, niet zeggen, ik wil mijn meerderheid of mijn zekerheid of mijn blank zijn bewaren, maar alleen: dit is een mens zoals ik, laat ik hem helpen om zijn fouten te overwinnen op zijn manier en niet op de mijne. Dan hebt U, geloof ik, de meest algemeene regel gesteld, die voor het rasprobleem kan worden gehanteerd. Vermenging van ras kan soms goed, soms slecht zijn. Maar laten we a.u.b. onthouden, dat niet de vermenging van rassen het doel is van rassengelijkheid. Geloof me, er zijn een hele hoop negers, die net zo min iets van een blanke moeten hebben als blanken iets van een neger. Maar al zijn zij dan door hun gewoonten en door hun huiskleur delen van een andere maatschappij, zo kunnen

zij toch in de wereld, die gemeenschappelijk ook hun wereld is, naast elkaar staan als gelijken, met dien verstande, dat ieder toch zijn eigen wegen gaat. Dat te begrijpen, is misschien het moeilijkste, wat er bestaat. x Ja, ik vind die gelijkheid een groot bezwaar, want er zijn een hele boem, die eenvoudig als kinderen moeten worden behandeld en waarschijnlijk op zo'n manier behandeld wel verder zullen komen, maar als je ze gelijkheid geeft.... - Ja, het is heel aardig, dat U dat zo zegt, maar mag ik U een tegenvraag stellen? Wanneer U een blanke arbeider hebt, die practisch analfabeet is? x Die moet ook als een kind behandeld worden. - Juist, is er dan niet meer gelijkheid tussen een beschaafd mens en een neger, die b.v. gestudeerd heeft. x Volkomen. - Het is dus niet foutief, om te zeggen, dat er verschillen zijn, niet gelegen, uitdrukkelijk niet, in ras of in huidskleur, maar in innerlijke bekwaamheid, in capaciteit. x Ja, zeker. - En wat dat betreft zou de blanke nog heel gek kijken waarschijnlijk, wanneer de gekleurde rassen alle kans krijgen, zoals dit op het ogenblik gebeurt, om zich te ontwikkelen. Goed, dat was het rassenprobleem. Hebt U nog meer, vrienden? Neen, dan ga ik sluiten. Ik zal dit proberen aan de hand van het probleem, waar we nu een beetje omheen gedwaald hebben.

Het kruis, het teken van harmonie. Harmonie is niet een slomvattende liefde, die geen verschillen kent, harmonie is de eeuwigheid zelf. Het samengaan van de meest verschillende waarden, die elk op hun eigen waarde beproefd en erkend zijn, maar die samengevoeg worden tot iets, dat harmonisch is. In korte ogenblikken kunnen schijnbaar tegenstrijdige waarden versmelten en weer heengaan, maar diezelfde tegenstrijdige waarden kun je niet in één gareel dwingen, je kunt ze niet voortdurend samen laten gaan, want dan komt er disharmonie. Je kunt niet de eeuwigheid samenvatten in een kort ogenblik. Maar je kunt ook niet eeuwigheid in een vaste regel binden, maar slechts in de korte ogenblikken, die, samengevoegd, een steeds rotere vrede en harmonie geven. De ware betekenis van het kruis is ons leven, geest en stof allemaal. Het is de Kosmos, waartoe wij behoren, niet alleen maar op één manier, op duizende, vele duizende manieren. Vandaag zijn we in het licht en morgen misschien in volle duister. Vandaag zijn we geest en morgen mens en overmorgen alleen maar een flits licht; die een Goddelijk bevel uitdraagt. We zijn gebonden in een oneindigheid, waarvan wij ons geen voorstelling kunnen maken. Maar in onszelf spreekt die eeuwigheid, want we zijn er deel van. Die kracht God, waar we zoveel over spreken, die leeft in onszelf. En die kracht is niet alleen maar een naam of een hoog wezen, het is een voortdurende verbinding met alles, wat we ooit geweest zijn en ooit zullen zijn. Het is, zo U wilt, ons karma, ons noodlot, onze bestemming en onze taak, alles samen. En uit dat Ik, uit dat diep verborgen Ik spreekt voortdurend een stem. Want in ons is iets, wat coördineert. Ons wezen heeft nu eenmaal een bepaalde zin in het leven en die zin wordt, schijnbaar onsamenvattend misschien voor wat we op het ogenblik zijn en doormaken, elke keer weer in ons geprojecteerd. Een gedachte, een doel, een bestemming, iets, waarover we een beslissing moeten nemen, wie en wat zijn we, hoe zijn we, waar zijn we, waar gaan we naar toe. Dat moeten we ons steeds weer realiseren, maar steeds is er die stem, die ons zegt: maar dit zou toch beter

zijn of zo zou het goed zijn. Dat is dat, wat ons de mogelijkheid geeft, om harmonisch te zijn. Er werd gevraagd, krijgen we dan geen hulp. Neen hulp is dit niet, maar het is ons eigen wezen, dat ons wijst, in welke richting wij moeten gaan en dat ons zegt: wanneer je maar harmonie zoekt, dan is dit de weg en dat is niet altijd de weg, dat is NU de weg. De stem spreekt voort, steeds weer in onszelf, geeft ons steeds weer nieuwe kracht en nieuwe aanwijzingen. En wanneer we een ogenblik harmonisch zijn, dan, ja dan spreekt het Al in ons. De hele wereld, waartoe we behoren, het hele bewustzijn, waarvan we deel zijn, projecteert zijn werkelijkheid in ons, dat geeft ons kracht, hulp en steun, zeker opdat we er deel van zijn. U kent allemaal die eenvoudige gelijkenis van de rijshoutjes, die afzonderlijk gebroken kunnen worden, maar die in een bos een onweerstaanbare kracht hebben, die niemand meer breken kan. Zolang als wij harmonisch deel zijn van het Al, zijn we niet te breken, niet te schokken, dan blijft de harmonie de onze. Zodra wij ons afzonderen, zodra we ons van de werkelijkheid los maken en onze harmonie erbij verliezen, staan we alleen. De Kracht, die ons bindt, spreekt steeds in ons en zo is de verbinding, die in ons leeft. De chaos, waaruit we zijn voortgekomen, de absolute eindbestemming, waarheen we gaan, de absolute bewustwording, die vanuit ons huidig standpunt misschien ook chaos lijkt, deze verticale balk van het kruis is ons wezen, de kracht, die ons leert, hoe de horizontale balk moet zijn, hoe WIJ het kruis moeten zijn, het kruis, dat de Kosmos omvat, het kruis, dat de mens zijn bestemming weergeeft, dat toch tegelijkertijd is onze erkenning van God, dat, wat wij zijn. Kijk eens, vrienden, ik wil er niet te lang en te waardig over spreken, maar laat me dan een ogenblik citeren, twee kladine citaten, voor we de avond beëindigen. Het eerste is dit: "Wanneer mijn hoofd de wolken raakt en spreekt der hemelen tale, dan nog moet het leven voorwaarts gaan en ziet, gedachten dalen tot de aarde, waar mijn voeten staan. Leef met je voeten op de grond, probeer niet een geest te zijn. Wees mens, maar wees een mens, die beseft, dat al, wat hij is en doet, in verband staat met de eeuwigheid. Het tweede citaat zegt: de hele wereld is een melodie en harmonie met contrapunt gespeeld door God en Goddelijke muzikanten. Wij moeten slechts één toon soms zijn, hoe onbelangrijk ook en klein dit schijnt. Zonder ons kan het Al niet voortbestaan, want sterft ons Ik, zo sterft de melodie, omdat een deel daarvan verdwijnt. Het gaat er niet om, wat goed en kwaad is, niet om wat de wereld nu eigenlijk wel en niet is, maar dat wij ons deel ervan kennen. Wij hebben deel erin, ook als wij het niet beseffen. De kleinste dingen, die we doen, zijn een vertolking van de gedachten der oneindigheid en daarom wil ik zeggen: Denkt toch niet, dat iets in Uw leven onbelangrijk is. Alles is belangrijk, elk klein ding, elk punt van harmonie, elk ogenblik van vreugde, van vergetelheid, elk lijden, alles samen heeft een zij. Het is Uw deel in de oneindigheid en dat kunt U alleen juist tot uiting brengen, wanneer U zich één gevoelt daarmee, nimmer, wanneer U zich afzondert. Daarmee heb ik het onderwerp zo goed mogelijk behandeld. Nu hoop ik alleen dat niet ergens in pathos of afwijkingen de betekenis is te loor gegaan van dat, wat ik heb willen zeggen. Elk van U is een levend kruis, levende kracht, elk van U is God, geuit op een bepaalde manier. Elk van U is deel van de oneindigheid en zonder U zou de oneindigheid niet zijn. Probeer de belangrĳheid in Uzelf te erkennen als een kracht. Voel U één met het Al. Vraag dan aan Uzelf: wat is nu mijn weg, om de harmonie in de wereld uit te drukken volgens de Goddelijke kracht, die in mij leeft.

Faint, illegible text covering the majority of the page, possibly bleed-through from the reverse side or a very low-quality scan.